
Viktigst for forebyggende medisin: det fleksible arbeidsmarkedet

BOKOMTALER



Denne konferanserapporten tar opp et tema som antakelig betyr mer for folkehelsen i Vesten enn noe annet, nemlig de pågående forandringene i arbeidsmarkedet. Boken dokumenterer godt at vi får flere temporære jobber, mer deltidsarbeid og akselererende nedbemanning i bedriftene. Tendensene er særlig tydelige i USA og England. Engelskmennene regner nå med at 40 % av folk i arbeidsfør alder har fast jobb, 30 % har temporære jobber og 30 % er varig utenfor arbeidsmarkedet. I USA gikk 80 % av husholdningene ned i reallønn på 1980-tallet, ofte i forbindelse med skifte av arbeid. Dette ustabile arbeidsmarkedet er antakelig viktig for helsetilstanden av en rekke grunner. Andelen fattige øker raskt. Usikker arbeidssituasjon gjør mange mennesker engstelige, også dem i fast jobb. Stabilt arbeid er viktig for selvoppfatning og selvrespekt blant dagens generasjoner, særlig av menn.

Rapporten viser at det ennå finnes lite medisinsk forskning på dette området. Best er antakelig Marmot og medarbeideres Whitehall-II-studie fra 1993. Statstjenestemenn som hadde gjennomgått privatisering eller der slike planer forelå, rapporterte dårligere generell helse, flere langvarige sykdommer, mer nervøse plager og mer søvnproblemer enn statstjenestemenn i stabilt arbeid. De hadde lavere blodtrykk og høyere kroppsmasseindeks. Også andre undersøkelser viser at gjennomsnittlig vekt øker raskt ved økende usikkerhet i en gruppe.

Arbeidsmarkedsforskerne regner med at disse forandringene gjør det umulig å opprettholde den kjente formen for velferdsstat, som baserer seg på økonomisk vekst og stabilt arbeid for storparten av mennene. Krakket i Finland fra 1989 viser hvor viktig velferdsordningene er for å opprettholde en viss trygghet. Bare 7 % av husholdningene mistet mer enn 25 % av inntektene i de første par årene av krisen. Nå er aldersgrensen 53 år og en måned for mange finner, slik at arbeidsfør alder ser ut til å bli fra 27 til 53 år. Det er ikke sikkert at de samme trygdene står til rådighet ved neste store krise.

Arbeidsmarkedet er ikke så ustabilt i Norge, men tendensene er her. Til tross for olje, fisk og vannkraft er den rådende politikken at Norge ikke skal skille seg særlig mye fra resten av Vesten. Neste økonomiske nedgangsperiode vil antakelig vise at det fleksible arbeidsmarkedet også kommer til å dominere hos oss.

Greier den forebyggende medisinen vår å møte disse utfordringene? Det kommer blant annet an på om vi forbereder oss. Da kan denne rapporten være en start. Den er en blanding av essays og forskningsreferater som ikke bare er gode. Det henger sammen med at disse temaene ennå er lite utredet medisinsk. Forhåpentligvis tar noen dette som en utfordring.

Björgulf Claussen

Seksjon for trygdemedisin

Universitetet i Oslo

Publisert: 30. april 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. juli 2026.